

Aandelen Eneco

Aan de raad,

Voorgeschiedenis / aanleiding

De aanleiding voor deze afweging is de per 31 januari 2017 doorgevoerde splitsing van Eneco, waarbij het geïntegreerde energiebedrijf werd gesplitst in een productie- en leveringsbedrijf (Eneco) en in een netwerkbedrijf (Stedin).

De aandelen in het ongesplitste bedrijf mochten op grond van het wettelijke privatiseringsverbod van de elektriciteits- en gasnetten alleen verhandeld worden binnen de kring van overheden. Voor het gesplitste productie- en leveringsbedrijf Eneco, dat nu volledig in een vrije markt met concurrentie opereert, gelden deze beperkingen niet.

Eneco is door de afsplitsing van de gereguleerde netten een ander soort bedrijf geworden, met een beperktere statutaire doelstelling en met grotere commerciële risico's. Dit gegeven kan aanleiding zijn voor een gemeentelijke aandeelhouder om de voor- en nadelen van het aandeelhouderschap Eneco opnieuw te bezien. Eén onderdeel van die afweging is die van de wenselijkheid van aandeelhouderschap op grond van het publieke belang: kunnen de doelen die het productie- en leveringsbedrijf nastreeft alleen maar via publieke aandeelhouders worden gerealiseerd? Is er een noodzaak om dit bedrijf van publiek eigen vermogen te voorzien? Daarnaast gaat het om een financiële afweging. Tegenover het tot nu toe gebruikelijke jaarlijkse dividend, dat sterker afhankelijk zal zijn van de vraag hoe Eneco opereert op de sinds 2004 geliberaliseerde energiemarkt, staat nu ook de mogelijkheid om een eenmalige verkoopopbrengst te realiseren. Het is zeer belangrijk dat een dergelijke afweging wordt gemaakt in het kader van een gezamenlijk georganiseerd proces. In hun eentje krijgen gemeenten in dit opzicht weinig voor elkaar. Om deze reden heeft de aandeelhoudersvergadering van Eneco van 30 januari jl. aan de aandeelhouderscommissie gevraagd hierin het voortouw te nemen.

Tegelijkertijd is het voor het bedrijf Eneco zelf van groot belang dat er na de splitsing geen lange periode van onduidelijkheid ontstaat over de aandeelhoudersbasis waarmee de duurzame strategie van het bedrijf zal worden voortgezet. Zowel een besluit van een meerderheid van de publieke aandeelhouders om hun aandelen (voorlopig) nog een tijd te houden, als een besluit om naar mogelijkheden te kijken om dit bezit af te bouwen, geven het bedrijf rust en houvast voor de toekomst.

Voorgesteld besluit

- In te stemmen met het voornemen tot afbouwen van de aandelen Eneco;
- Met de opbrengst van de aandelen Eneco een bestemmingsreserve te laten vormen waarbij de bestemming voor grote projecten van de gemeente van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude is zoals de projecten "Hartje Spaarndam" en/of "IKC".

Toelichting

Doel

Het doel van het Consultatiedocument (zie bijlage) is uw raad een handvat te bieden voor uw eigen belangenafweging. Ten eerste is de principiële vraag aan de orde of u al dan niet een publiek belang aanwezig acht in het aandeelhouderschap.

Artikel 160 lid 2 van de Gemeentewet bepaalt dat het college “slechts (besluit) tot oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang. Het besluit wordt niet genomen dan nadat de raad een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid is gesteld zijn wensen en bedenkingen ter kennis van het college te brengen”.

Hoewel Eneco een reeds bestaande deelneming van onze gemeente is, beschouwen wij de gelegenheid die de aandeelhouderscommissie biedt om een eventueel verkoopproces mogelijk te maken als een gelegenheid om de in de wet beschreven afweging opnieuw te maken, als ware Eneco een nieuwe deelneming. Wat Eneco na de splitsing in feite ook is.

Deze principiële vraag over het openbare (publieke) belang moet elke aandeelhoudende gemeente voor zichzelf beantwoorden op grond van de in de Gemeentewet vastgelegde autonomie. Het afwegingskader hiervoor is beschreven in hoofdstuk 5 van het Consultatiedocument.

Tegelijkertijd is Eneco echter ook een bestaande deelneming van onze gemeente. Anders dan bij een deelneming die nieuw wordt aangegaan, zal een eventuele vervreemding van onze aandelen niet zonder gevolgen blijven; noch voor onze gemeentelijke huishouding, noch voor het bedrijf zelf. Er moet rekening worden gehouden met bestaande financiële belangen, zoals de afweging om wel of niet de voorkeur te geven aan toekomstige dividenden dan wel een eenmalige verkoopopbrengst. Een kader voor deze afweging wordt beschreven in hoofdstuk 6 van het Consultatiedocument.

De inrichting van het proces

Zodra deze twee afwegingen zijn gemaakt, blijft de vraag over wat de consequenties kunnen zijn van de gemaakte bovenstaande keuzes. Wat betekent het om samen met andere aandeelhouders een verkoopproces in te gaan? Welke invloed heeft onze gemeente, en met name uw raad, dan nog op het verdere proces en op de uiteindelijke uitkomsten? Deze consequenties van de afweging komen aan de orde in de hoofdstukken 9 t/m 12 van het Consultatiedocument. Ze zullen de aard van onze keuze niet kunnen bepalen, maar dienen er wel toe om een zorgvuldig en afgewogen proces te waarborgen waarover in het publieke domein verantwoording kan worden afgelegd. Belangrijk is dat binnen deze nauw omschreven kaders aan de aandeelhouderscommissie een mandaat wordt gegeven om in het vervolgproces te kunnen handelen namens alle gemeenten die hebben gekozen voor een afbouw van hun belang.

De randvoorwaarden waarbinnen de aandeelhouderscommissie zal opereren hebben met name betrekking op:

- 1) Een expliciet antwoord op de vraag of dit het goede moment en de juiste omstandigheden zijn om een verkoopproces te beginnen;
- 2) De inrichting van een transparant en marktconform proces dat voldoet aan de normen en regels waaraan publieke aandeelhouders gebonden zijn en dat in afdoende mate rekening houdt met de wensen en bedenkingen die onder andere door uw raad naar voren zouden kunnen worden gebracht.

Om vooraf reeds tegemoet te komen aan alle legitieme belangen die voorzienbaar naar voren kunnen worden gebracht door zowel aandeelhouders als het bedrijf Eneco, en door haar andere stakeholders, zijn in hoofdstuk 12 de criteria geformuleerd voor de “meest gunstige bieding”. Dit zijn de voorwaarden waaraan een koper zou moeten voldoen en waarop de biedingen van de gegadigden zullen worden beoordeeld.

Een belangrijk sluitstuk van dit proces is dat ons college, en daarmee ook uw raad, in staat worden gesteld om de definitieve bieding te beoordelen op de bovenstaande criteria, en daarmee ook in laatste instantie nog zelfstandig kunnen besluiten om onze aandelen wel of niet te verkopen. De uiteindelijke keuze voor houden of afbouwen van onze gemeente zal worden gemaakt op basis van een concrete bieding.

Ook aandeelhouders die in eerste instantie besloten om de principiële keuze tot behoud van hun aandelen te maken, kunnen op grond van de concrete bieding alsnog besluiten om hierop in te gaan. In deze mogelijkheid is door de aandeelhouderscommissie voorzien, omdat niemand gedwongen zou moeten zijn om zich aan zijn principebesluit te houden als hem dit een onredelijk nadeel zou brengen. Om dezelfde reden beveelt de aandeelhouderscommissie aan om in geval van twijfel toch in te stemmen met een proces tot verkoop. Twijfel is in dit geval het ontbreken van principiële argumenten vóór het aandeelhouderschap. Een redelijk uitgangspunt is dat aandeelhouders die om principiële redenen van publiek belang besluiten om aandeelhouder te blijven ook bereid moeten zijn om daarvoor bepaalde offers te brengen. Een aandeelhouder die zich alleen om redenen van opportuniteit afzijdig houdt, schaadt de belangen van zijn medeaandeelhouders (omdat er daardoor mogelijk geen proces tot stand komt), zonder dat dit hemzelf enig voordeel brengt. Als gezegd, ook al is een verkoopproces verre van vrijblijvend, er is altijd de mogelijkheid om op grond van een eigen afweging van de publieke verantwoordelijkheid alsnog nee te zeggen. (Toelichting: Het voorzichtigheidsprincipe “Zeg nee in geval van twijfel” geldt in dit geval juist voor het aangaan van een deelneming in het “nieuwe” gesplitste Eneco.)

Behouden van aandelen

Het is van tevoren niet te zeggen welk deel van de aandeelhouders een publiek belang zal toekennen aan een aandeelhouderschap in Eneco en welk deel niet. Wel is duidelijk dat, wanneer er als zodanig al een wijziging in het aandeelhoudersbestand optreedt en deze tot gevolg heeft dat er ook private aandeelhouders toetreden, dit een fundamentele wijziging betekent ten opzichte van de aard van de onderneming die Eneco tot nu toe altijd geweest is. De concrete gevolgen zijn op voorhand moeilijk aan te geven, maar een voorzichtige schets van mogelijke gevolgen wordt gegeven in hoofdstuk 8. Dit zijn praktische gevolgen die niet van invloed zouden moeten zijn op een eerste principiële stellingname van uw raad, maar kunnen wel van invloed zijn op de afweging om een aanvankelijk principebesluit in een later stadium te herzien (zie hierboven).

Aard van het gevraagde besluit

Op grond van de omvangrijke consequenties van een besluit tot houden of afbouwen, niet alleen voor onze eigen gemeente maar ook voor de andere aandeelhouders en alle partijen die op welke wijze dan ook een belang hebben in het wel en wee van het bedrijf Eneco (de ‘stakeholders’), heeft ons college besloten om het nu voorliggende principebesluit tot “houden of afbouwen” niet aan uw raad voor te leggen voor een wensen en bedenkingen procedure, maar een volwaardig besluit van u te vragen. Dit besluit betreft in de kern een afweging van het wel of niet aanwezig zijn van een publiek belang bij voortzetting van het aandeelhouderschap.

Een aanvullende reden hiervoor is dat, gelet op alle noodzakelijke stappen die in een verkoopproces moeten worden gezet en die niet of nauwelijks kunnen worden bekort, het uiteindelijke beslissingsmoment vrijwel zeker na de raadsverkiezingen van maart 2018 zal vallen. Dit maakt het wenselijk dat er een weloverwogen standpunt wordt ingenomen dat niet vrijblijvend is en op voldoende draagvlak kan rekenen, en dat ook zal standhouden na een gebruikelijk te voorziene wijziging van politieke verhoudingen na volgende raadsverkiezingen.

De afweging van ons college

De afweging van het college is gedaan aan de hand van de vier afwegingscriteria zoals deze in het consultatiedocument zijn beschreven, te weten:

- Het publieke belang;
- Het financiële belang;
- De mate van zeggenschap;
- De positie van de overige aandeelhouders.

Onderstaand is beschreven wat op basis van deze criteria de argumentatie van het college is. Tevens wordt op basis van deze afweging het advies geformuleerd voor de raad.

Het publieke belang

Bij het publieke belang gaat het met name om de vraag om invloed uit te kunnen oefenen op het beleid van Eneco ten behoeve van het maatschappelijke belang van onze gemeente. De huidige 53 gemeenten hebben gezamenlijk 4.970.978 aandelen in Eneco. Onze gemeente heeft hiervan 3.995 aandelen wat een belang is 0,08% van het totaal. Onze mate van invloed is hierdoor zeer beperkt.

Het financiële belang

Op pagina 32 van het consultatiedocument staat dat de waarde van één aandeel ligt tussen de € 500,= en € 580,= per aandeel. Indien de gemeenteraad besluit tot verkoop van de aandelen Eneco brengen deze ongeveer € 2 mln. op. - Met de opbrengst van de aandelen Eneco een bestemmingsreserve te laten vormen waarbij de bestemming voor grote projecten van de gemeente is zoals de projecten "Hartje Spaarndam" en/of "IKC".

De mate van zeggenschap

In hoofdstuk 7 van het consultatiedocument is beschreven op welke terreinen en in welke mate een aandeelhouder invloed kan uitoefenen. Gezien het zeer beperkte aandelenbezit 0,08% wat wij als gemeente in Eneco hebben, hebben we geen invloed op het beleid van Eneco.

De positie van de overige aandeelhouders

In het consultatiedocument is aangegeven dat de aandeelhouderscommissie (AHC) overgaat tot verkoop indien de gemeenten voor meer dan 50% aan aandelen wensen te verkopen. Uit recente berichtgeving blijkt dat de gemeenten Rotterdam (met 31%) en Den Haag (met 16%) overwegen tot verkoop over te gaan. Op basis van deze signalen zal de geformuleerde drempel van 50% worden gehaald.

Advies van het college van B&W aan de gemeenteraad

Op basis van gemaakte afweging wordt de raad geadviseerd om tot afbouw van de aandelen Eneco over te gaan en met de hieruit voortvloeiende inkomsten een bestemmingsreserve te laten vormen waarbij de bestemming voor grote projecten van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude is zoals de projecten "Hartje Spaarndam" en/of "IKC".

Financiële aspecten

Indien de gemeenteraad besluit tot afbouw en verkoop van de aandelen Eneco brengen deze ongeveer € 2 mln. op. Met de opbrengst van de aandelen Eneco een bestemmingsreserve te laten vormen waarbij de bestemming voor grote projecten van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude is zoals de projecten "Hartje Spaarndam" en/of "IKC". De omvang van de aanwending van deze middelen worden opgenomen in de programmabegroting 2018.

Het ontvangen dividend van de aandelen Eneco over 2016 bedroeg € 78.782,=. Dit dividend is gebaseerd op een resultaat na belasting van € 199 mln. Uit het jaarverslag van de Eneco groep blijkt dat dit resultaat voor € 106 mln. is toe te rekenen aan Eneco en voor € 93 mln. voortvloeit uit Stedin. De aandelen Stedin worden niet verkocht. Het te verwachte resultaat van de aandelen Stedin voor de toekomstige jaren wordt geraamd op ongeveer € 35.000,=. Met de verkoop van de aandelen Eneco is hierdoor een structurele verlaging van het dividend van € 44.000,= te verwachten.

Juridische aspecten

Zie Consultatiedocument.

Communicatieve aspecten

N.v.t.

Vervolgstappen

Alle gemeenten met aandelen Eneco dienen voor 31 oktober 2017 aan te geven of ze de aandelen willen behouden of afbouwen en verkopen. Indiende drempel van 50% verkoop wordt gehaald zal de AHC overgaan tot verkoop. Het in hoofdstuk 11 beschreven veilingproces van het consultatiedocument heeft een doorlooptijd van 13 – 28 weken.

Halfweg, 8 augustus 2017
Burgemeester en wethouders van
Haarlemmerliede en Spaarnwoude,
P.J. Heiligers, burgemeester
G.A. Koot, secretaris

Bijlagen

1. Consultatiedocument d.d. 15 juni 2017
2. Bericht aan de aandeelhouders d.d. 23 juni 2017
3. Brief van het CNV 7 augustus 2017